

(3) Predškolski odgoj i obrazovanje treba shvatiti kao širi pojam koji određuju pojmovi: odgoj, obrazovanje, njega i zaštita.

(4) Principi, ciljevi i standardi utvrđeni su Okvirnim zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosne i Hercegovine.

(5) Funkciju predškolskog odgoja i obrazovanja potpuno ravnopravno obavljaju javne i privatne predškolske ustanove u skladu sa planovima i programima čije zajedničke osnove propisuju nadležne obrazovne vlasti, a u skladu sa Pedagoškim standardima i normativima za opremu, didaktička, zdravstveno-higijenska, estetska i druga sredstva (u daljnjem tekstu: standardi i normativi).

(6) Pedagoški standardi za predškolski odgoj i obrazovanje doprinose:

- a) sistemskom uređenju predškolskog odgoja i obrazovanja;
- b) stvaranju približno jednakih uslova i mogućnosti za svu djecu kako bi se što uspješnije uključila u proces osnovnog obrazovanja i odgoja;
- c) unapređivanje pedagoškog rada u skladu sa razvojnim promjenama djece, promjenama u nauci, tehnologiji, industriji itd.;
- d) stvaranju inovacija i istraživačkih projekata;
- e) stvaranju odgojne sredine koja unapređuje demokratske principe i praksu.

- o Princip demokratičnosti
- o Humanističko - razvojni princip i
- o Princip profesionalne autonomnosti

(7) Pedagoški standardi kao mjerilo za ujednačavanje i unapređivanje uslova rada utemeljeni na stručno-naučnim spoznajama, mogućnostima i potrebama društva, mogu ostvariti svoje ciljeve samo ako ostanu otvoreni za promjene u skladu sa inovacijama i efikasnijim rješenjima.

(8) Pedagoškim standardima i normativima predškolskog odgoja i obrazovanja utvrđuje se slijedeće:

- a) Organizacijske forme programa s obzirom na trajanje i namjenu
- b) Predškolski odgoj i obrazovanje djece s teškoćama u razvoju i nadarene djece (djece s posebnim odgojno obrazovnim potrebama)
 - predškolski odgoj i obrazovanje djece s teškoćama u razvoju
 - predškolski odgoj i obrazovanje nadarene djece
- c) Predškolski odgoj i obrazovanje djece u riziku od napuštanja porodice
- d) Predškolski odgoj i obrazovanje djece za djecu iz marginaliziranih grupa
- e) Predškolski odgoj i obrazovanje djece pripadnika nacionalnih manjina
- f) Organizacijske forme programa pripreme djece za polazak u osnovnu školu
- g) Elemente pedagoške klime u predškolskoj ustanovi
- h) Mjerila za broj djece u odgojnim grupama
- i) Mjerila za broj odgajatelja, stručnih saradnika i ostalih radnika u dječjem vrtiću
 - mjere zdravstvene zaštite i prehrane djece u dječjem vrtiću
- j) Mjerila za finansiranje programa dječjih vrtića
- k) Materijalni i finansijski uslovi rada

- prostori dječjega vrtića
- higijensko-tehnički zahtjevi za prostore u dječjem vrtiću
- mjerila za opremu dječjega vrtića
- mjerila za didaktička sredstva i pomagala.

POGLAVLJE II.

OPĆA POLAZIŠTA PEDAGOŠKIH STANDARDA I NORMATIVA

(1) Pedagoški standardi i normativi imaju svoje strateško i zakonsko utemeljenje činjenicama da je:

- a) Predškolski odgoj i obrazovanje sastavni dio jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema u BiH, da on ima svoje specifičnosti koje proizilaze iz dobnih karakteristika djece predškolske dobi i njihovog psihofizičkog razvoja;
- b) Rad u predškolskim ustanovama i drugim institucijama koje okupljaju djecu predškolskog uzrasta mora biti zasnovan na naučnim dostignućima koja će na optimalan način štititi zdravlje djece, što bolje ih njegovati, odgajati i obrazovati. Jedinstvo ovih komponenti su osnovni ciljevi i zadaci predškolskog odgoja i obrazovanja. To praktično znači da rad sa djecom do tri godine života gdje je naglašena njegovateljsko-zdravstvena komponenta mora imati određene odgojno-obrazovne komponente rada, kao i što rad sa djecom od tri godine do polaska u školu sa naglašenim odgojno-obrazovnim sadržajima i aktivnostima mora sadržavati elemente unapređivanja zdravlja djece u cilju njihovog pravilnog rasta i razvoja.
- c) Uzrast djece je presudan za utvrđivanje omjera komponenti stručnog rada u predškolskim i drugim ustanovama koje se registruju za rad sa djecom predškolske dobi.

POGLAVLJE III.

ORGANIZACIJSKE FORME PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

(1) Sa stanovišta organizacijske forme, koncepcija i programska orijentacija predškolskog odgoja i obrazovanja na području Unsko-sanskog kantona utvrđuju se forme institucionalnog i vaninstitucionalnog predškolskog odgoja i obrazovanja;

- a) j a s l i c e - za kontinuiranu cjelodnevnu ili poludnevnu njegu, zaštitu i odgoj djece od 6 mjeseci do navršene treće godine života;
- b) p r e d š k o l s k a u s t a n o v a (dječiji vrtić) - za kontinuiranu cjelodnevnu i poludnevnu i kraću provedbu Zajedničkih jezgri cjelovitih razvojnih programa obogaćenih posebnim sadržajima specijaliziranih programa alternativnih orijentacija, te cjelodневnih i poludневnih programa za djecu sa posebnim potrebama, za uzrast od tri godine do polaska u školu;
- c) i g r a o n i c a - za provedbu kraćih razvojno-orijentiranih predškolskih programa u kojoj se provode cjeloviti kraći programi ili specijalizirani kraći programi (muzička igraonica, sportska igraonica i sl.)
- d) v a n i n s t i t u c i o n a l n i o b l i c i r a d a - sa djecom predškolskog uzrasta mogu biti: ljetovanja, zimovanja, vrtići u prirodi, izleti, posjete, takmičenja, sudjelovanje u prigodnim manifestacijama sa posebno pripremljenim programima i sl..

POGLAVLJE IV.

PROGRAMSKA ORIJENTACIJA

(1) Demokratizacija društva i njegove nagle promjene, autonomija u oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja stvaraju okruženje koje ohrabruje razvijanje i postojanje različitih programa, koji su namijenjeni djeci predškolskog uzrasta (od rođenja do polaska u školu), kao i drugim korisnicima koji su zainteresirani za razvoj, odgoj, obrazovanje i opću dobrobit djece.

(2) Programi predškolskog odgoja i obrazovanja trebaju ispunjavati slijedeće uslove:

a) da uvažavaju svjetske, evropske, državne, entitetske, kantonalne i lokalne opće i pravne akte;

b) da budu u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju i njegovim podzakonskim aktima koji reguliraju prava i obaveze osnivača, realizatora i korisnika predškolskih programa;

c) da odgovaraju važećim standardima koji regulišu uslove njegove provedbe;

d) da uvažavaju i slijede polazišta dokumenta Strateški pravci razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini;

e) da budu odobreni od Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Unsko-sanskog kantona odgovornog za programe, njihovo praćenje i vrednovanje.

POGLAVLJE V.

VRSTE PROGRAMA

(1) U predškolskim ustanovama na području Unsko-sanskog kantona koriste se slijedeći programi:

- a) cjeloviti razvojni program,
- b) specijalizovani razvojni programi,
- c) interventni, kompenzacioni i rehabilitacioni programi,
- d) programi jačanja roditeljskih kompetencija,
- e) programi za djecu pred polazak u školu ako nisu obuhvaćena nekim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja;
- f) programi za djecu državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu;
- g) dopunski programi.

(2) Programima se utvrđuju ciljevi i zadaci, sadržaj i vrsta, te profil i stručna sprema zaposlenika koji realiziraju svaki od ovih programa.

(3) Cjeloviti razvojni program predškolskog odgoja i obrazovanja utvrđuje obim i sadržaj odgojno-obrazovnog rada, metodologiju i didaktičko-metodičke upute za odgajatelje. On obuhvata program njege, odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, ishrane i socijalne zaštite djece predškolske dobi i to:

- a) za djecu uzrasta od šest mjeseci do tri godine,
- b) za djecu uzrasta od tri do šest godina.

Cjeloviti razvojni program obavezno se ostvaruje u predškolskoj ustanovi, u ustanovi za djecu bez roditeljskog staranja ili u drugim odgojno-obrazovnim ustanovama u kojima se radi sa djecom predškolske dobi;

(4) Specijalizirani programi predškolskog odgoja i obrazovanja sadrže odgojno obrazovni rad iz muzičke, likovne i fizičke kulture, lutkarstva, stranih jezika, rekreativne, ekološke i drugih oblasti, koji su u funkciji zadovoljavanja posebnih interesovanja i sklonosti djeteta.

(5) Predškolska ustanova može imati i program produženog boravka za djecu školskog uzrasta (I i II razreda devetogodišnjeg obrazovanja), uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

(6) Sredstva za rad produženog boravka u cijelosti se osiguravaju iz uplata roditelja, na osnovu utvrđene ekonomske cijene boravka koju čine troškovi za rad odgajatelja i troškovi boravka i ishrane djece.

(7) Interventni, kompenzacioni i rehabilitacioni programi su specifični odgojno obrazovni programi kojima se utvrđuju ciljevi, zadaci, obim i sadržaj odgojno-obrazovnog rada sa djecom koja imaju smetnje u psihičkom i tjelesnom razvoju, traumatiziranom djecom, djecom tjelesno ili mentalno oboljelih roditelja, djecom društveno neprilagođenih roditelja, djecom neudatih majki ili napuštenih majki, djecom bez roditeljskog staranja, djecom iz porodica ugroženog socijalnog i društvenog stanja, djecom izbjeglih i raseljenih lica, djecom studentskih porodica od šest mjeseci do tri godine i od tri godine do pet godina starosti, te do polaska u osnovnu školu (u daljem tekstu Specijalni - kompenzacioni-prilagođeni programi).

(8) Specijalni, kompenzacioni i rehabilitacioni program se uz cjeloviti razvojni program može izvoditi u svim predškolskim ustanovama zavisno od potreba djece, naročito u vrtićima sa integrativnim grupama u specijalnim zavodima, osnovnim školama i ustanovama socijalne zaštite.

(9) Specijalni-kompenzacioni-prilagođeni programi predškolskog odgoja i obrazovanja su programi koji se individualno izrađuju za:

- a) djecu sa razvojnim poteškoćama
- b) nadarenu djecu

Specijalni-kompenzacioni-prilagođeni program za djecu sa razvojnim poteškoćama je program koji se izrađuje za djecu koja imaju smetnje u psihičkom i fizičkom razvoju i za traumatičnu djecu od šest mjeseci starosti do polaska u školu.

Djecom s poteškoćama u smislu ovog Standarda smatraju se:

- djeca sa oštećenjima vida,
- djeca sa oštećenjima sluha,
- djeca sa poremećajima govorno-glasovne komunikacije,
- djeca sa promjenama u ličnosti uvjetovanim organskim poremećajima,
- djeca sa poremećajima u ponašanju,
- djeca sa motoričkim oštećenjima,
- djeca sniženih intelektualnih sposobnosti,
- djeca sa autizmom,
- djeca sa višestrukim smetnjama,
- djeca sa zdravstvenim teškoćama i neurološkim oštećenjima (dijabetes, astma, bolesti srca, alergije, epilepsije i sl.).

Specijalni-kompenzacioni-prilagođeni program za nadarenu djecu je program koji se realizira sa nadarenom djecom uz saglasnost roditelja. Rano otkrivanje i utvrđivanje darovitosti djece provodi psiholog u saradnji sa drugim stručnim saradnicima predškolske ustanove.

Programi namijenjeni darovitoj djeci se temelje na:

- individualnim sposobnostima, sklonostima i interesima djece,
- dodatnim programskim sadržajima,
- stalnoj suradnji sa roditeljima,
- praćenju djetetovog napredovanja,
- stalnoj suradnji sa stručnjacima i znanstvenim ustanovama.

I jedan i drugi program se rade individualno za svako dijete i prilagođeni su njihovim mogućnostima i sposobnostima.

(10) Jačanje roditeljskih kompetencija u oblasti brige i poticanja ranog razvoja djeteta zahtijeva kontinuiranu i intenzivnu afirmaciju roditeljske uloge, programiranu edukaciju roditelja i korištenje svih potencijala roditelja u predškolskom odgoju i obrazovanju u okviru programa koji obuhvataju slijedeće sadržaje:

- a) Edukativni:
 - razvojne karakteristike i potrebe djeteta predškolske dobi
 - djelotvorni i nedjelotvorni odgojni postupci
 - prevencija poremećaja u ponašanju
 - ovisnosti i roditeljsko ponašanje
 - uticaj zaposlenosti i nezaposlenosti na roditeljstvo
- b) Informativni:
 - informiranje i dostupnost pravne pomoći
 - mjere socijalne zaštite
 - informiranje i dostupnost programa zapošljavanja
 - mjere zdravstvene zaštite za djecu sa posebnim potrebama
- c) Promotivni-promocija odgoja za mir, nenasilno rješavanje sukoba, solidarnost i toleranciju.

(11) Programi jačanja roditeljskih kompetencija trebaju biti u funkciji:

- razvoja svijesti o važnosti uloge roditelja u porodičnom i vanporodičnom odgoju djeteta predškolskog uzrasta
- informiranja i stručne pomoći roditeljima u razvoju i odgoju djeteta
- sticanje znanja i vještina važnih za pravovremeno i kvalitetno zadovoljavanje potreba djeteta i za odgovarajuće poticaje razvoja djeteta
- osposobljavanje roditelja za jače angažiranje u vanporodičnim programima, društvenim zbivanjima i akcijama, javnim akcijama i raspravama vezanim za brigu o djeci i poticanje razvoja djeteta.

(12) Programi jačanja roditeljskih kompetencija odnose se na slijedeće oblasti:

- zaštitu i unaprijeđivanje zdravlja djeteta
- brigu, njegu i ishranu
- zaštitu prava djeteta
- porodični i vanporodični odgoj i poticanje razvoja djeteta
- odgoj i razvoj talentirane djece

- snalaženje i funkcionisanje za dijete u posebnim životnim situacijama
- odgoj i poticanje razvoja djece rođene sa faktorima rizika
- rehabilitacija i integracija djece sa teškoćama u razvoju i sl.

(13) Program predškolskog odgoja i obrazovanja pred polazak u školu namijenjen je djeci uzrasta od pet do šest godina koja nisu obuhvaćena nekim drugim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja. Program obuhvata aktivnosti koje se mogu organizovati jednom ili više puta u sedmici u razdoblju od 1. oktobra do 30. juna u maksimalnom dnevnom trajanju od tri sata, a u ukupnom trajanju od najmanje 150 sati, u skladu sa potrebama i interesima porodice i djeteta;

(14) Program predškolskog odgoja i obrazovanja pred polazak u osnovnu školu provodi se u pravilu u dječjem vrtiću, a u mjestima gdje nema dječjeg vrtića program provode vrtići u prostorima osnovnih škola ili drugim adekvatnim prostorima.

(15) Za program predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu treba osigurati:

- o prostor i opremu za provođenje programa
- o odgajatelje i stručne saradnike
- o program odgojno-obrazovnog rada pripreme djece za polazak u osnovnu školu.

(16) Broj djece u jednoj odgojnoj grupi ne može biti veći od 25 djece.

(17) Oprema i organizacija prostora funkcionalnošću i namjenom mora biti primjerena djetetovoj dobi te osigurati provedbu programom određenih zadataka.

(18) Program za djecu državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu je program koji se oslanja na općeprihvaćene, univerzalne vrijednosti društva, specifične, nacionalne, historijske, kulturne i vjerske tradicije naše države i države u kojoj žive.

(19) Programi iz stava (18) čine i razvojno-primjereni sadržaji posebno iz slijedećih obrazovanih oblasti:

- razvoj govora (bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika)
- upoznavanje kulturno-religijske tradicije naroda Bosne i Hercegovine
- muzički odgoj.

(20) Dopunski program za djecu državljanke Bosne i Hercegovine povratnike iz inostranstva namijenjen je za rad sa djecom predškolske dobi i ima za cilj učenje maternjeg jezika i kulture Bosne i Hercegovine.

(21) Programi koji su namijenjeni za djecu u riziku od napuštanja porodice i za djecu iz marginaliziranih grupa. Ovo su specifični odgojno-obrazovni programi kojima se utvrđuju ciljevi, zadaci, obim i sadržaj odgojno-obrazovnog rada za djecu koja u svojoj porodici nemaju adekvatne uslove za normalan razvoj.

(22) Programe iz stava (1) tačke a), c), d), e), f) i g) predlaže Pedagoški zavod, a donosi ih Ministarstvo.

(23) Program iz tačke b) donosi predškolska ustanova uz prethodnu suglasnost Ministarstva. Troškovi izvođenja ovog programa se ne finansiraju iz budžetskih sredstava.

POGLAVLJE VI.

OBLICI ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

(1) Dostignuti nivo i oblici organizovanja rada sa djecom predškolskog uzrasta utvrđuju se kao:

- a) institucionalni oblici rada u sastavu predškolskih ustanova,
- b) kraći programi koji mogu biti organizovani kao vaninstitucionalni oblici rada pri predškolskim ustanovama ili drugim institucijama društvene brige o djeci,
- c) drugi oblici organizovanog društvenog rada sa djecom.
- d) Posebni programi - utvrđujuju se u različitom trajanju i sadržaju:
 - programi ranoga učenja stranoga jezika
 - muzički programi
 - likovni programi
 - dramsko-scenski programi
 - sportski programi, ritmika i ples
 - ekološki programi, programi odgoja za održivi razvoj
 - programi zdravstvenoga odgoja
 - programi za djecu s posebnim zdravstvenim potrebama (djeca s akutnim bolestima i potrebama, djeca s hroničnim bolestima, djeca s poremećajem tjelesne težine i endokrinološkim i drugim poremećajima)
 - programi rada s roditeljima
 - preventivni programi, programi sigurnosti, interventni, kompenzacijski i rehabilitacijski programi.
- e) Posebni programi javnih potreba – utvrđuju se i ostvaruju:
 - za djecu s teškoćama u razvoju
 - za nadarenu djecu
 - za djecu pripadnike nacionalnih manjina za djecu u godini prije polaska u osnovnu školu koja nisu obuhvaćena redovnim programom.

POGLAVLJE VII.

KLASIFIKACIJA PREDŠKOLSKIH USTANOVA

(1) Prema uzrastu djece koju obuhvataju, predškolske ustanove se formiraju:

- a) za djecu uzrasta od 6 do 12 mjeseci
- b) za djecu uzrasta od 1 do 3 godine
- c) za djecu u 4-oj godini života
- d) za djecu u 5-oj godini života
- e) za djecu u 6-oj godini života
- f) kao kombinovane, za djecu predškolskog uzrasta (od 6 mjeseci starosti do polaska u školu).

(2) Prema vremenu rada predškolske ustanove se organiziraju za:

- a) poludnevni boravak
- b) cjelodnevni boravak
- c) kombinovani boravak.

(3) U procesu ostvarivanja ciljeva i zadataka predškolskog odgoja i obrazovanja sudjeluju porodica, odgajatelji djece, saradnici odgajatelja i medicinske sestre u predškolskoj ustanovi.

(4) Posebnosti pedagoške klime čine sljedeći elementi:

- a) Atmosfera unutar odgojne grupe koju čine odnosi između odgajatelja i djece, odgajatelja i drugog odgajatelja, odnosi odgajatelja i roditelja, kao i relacije među djecom u odgojnoj grupi.
- b) Realizacija odgojnih sadržaja koji se provode primjerenim metodama i oblicima rada, uz planirana sredstva i koji protiče u opuštenoj atmosferi, igri, međusobnom poštovanju i uvažavanju, toleranciji, ravnopravnosti, partnerstvu, povjerenju, demokratskim odnosima – dakle u atmosferi stvaralaštva i životne radosti.
- c) Odgajatelj kao osnovni činilac i kreator unutar odgojne grupe, uzor i model u procesu učenja i formiranja ličnosti djeteta u predškolskom uzrastu. Ličnost odgajatelja, njegovi ljudski i stručni kvaliteti su uslov uspješnog odgojno-obrazovnog rada. Zbog svega toga pedagoški standardi definiraju i posebne stavke koje su značajne za odgajatelje djece: odgajatelj mora biti mentalno i fizički zdrava ličnost s razvijenom sposobnošću empatije, životnim optimizmom i sposobnostima poštovanja i uvažavanjima ličnosti djeteta i saradnika.
- d) Izgled odgajatelja, njegova fizička pojava, treba da odiše urednošću, estetskim ugodajima za posmatrača (dijete prije svih) i da daje sliku kulturne, duhovne i fizički njegovane osobe. Odgajatelj treba da teži svom stalnom stručnom usavršavanju kao i usavršavanju odnosa prema djeci i saradnicima, treba da je senzibiliziran prema uzrastu i razvojim potrebama djeteta, preuzima ulogu koju mu grupa dodijeli.
- e) Jedinstvo odgojnog djelovanja zasnovanog na poštovanju dogovorenih odnosa i načina rada, principijelnost i dosljednost također su bitni elemenat i doprinose kvalitetu pedagoške klime u predškolskoj ustanovi, domovima i zavodima.

POGLAVLJE VIII.

OSNOVNI USLOVI ZA PEDAGOŠKI RAD

(1) Da bi se zadovoljili osnovni pedagoški i zdravstveno-higijenski uslovi, utvrđuju se sljedeći prostorni uslovi za život i boravak djece u predškolskoj ustanovi, vrtiću, a što po jednom djetetu iznosi:

- a) za uzrast od 6 mjeseci do 3 godine najmanje 3,6 m² po djetetu (zatvorenog) i 6 m² po djetetu (otvorenog prostora)
- b) za uzrast djece starije od 3 godine najmanje 2,4 m² po djetetu (zatvorenog), odnosno 6 m² po djetetu (otvorenog prostora)

c) na dvije odgojne grupe uzrasta djece starije od 3 godine jedan mokri čvor sa odvojenim ženskim i muškim kabinama.

(2) Za predškolske ustanove od posebnog značaja je prostor za grupe prema namjeni. Ove prostorije prema namjeni i namještaj obezbjeđuju se prema normativima. Prostori koji su namijenjeni za boravak predškolske djece, a u vrijeme kada u njima ne borave ova djeca ne mogu se koristiti za druge namjene.

(3) U ove prostore spadaju radne sobe, mokri čvorovi, trpezarije, holovi i druge prostorije koje su prvenstveno namijenjene za rad sa djecom predškolske dobi. U sve prostore koji su namijenjeni za boravak djece u bilo koje doba mogu ulaziti samo zaposlena lica koja su ljekarski pregledana.

(4) Vanjski prostori namijenjeni djeci moraju biti ograđeni i sigurni za djecu te sadržavati zelene površine, osunčane i hladovite prostore za igru. Igrališta i drugi otvoreni prostori moraju biti odgovarajuće opremljena spravama primjerenim dobi djece, pitkom vodom i vodom za igru.

(5) Sredstva za odgojno-obrazovni rad (didaktička sredstva, igračke) čine bitan preduslov identifikacije i unapređivanja odgojno-obrazovnog rada, koji u sebi sadrži i određene komponente obrazovanja najmlađih. Ona imaju posebnu ulogu i značaj u radu sa djecom predškolskog uzrasta.

(6) Sve predškolske ustanove od općih sredstava trebaju imati :

- a) TV-prijemnik sa CD- om (1 po odgojnoj grupi),
- b) projekcioni aparat,
- c) grafoskop,
- d) radio sa CD-om (1 po odgojnoj grupi)
- e) fotokopirni aparat
- f) projektor
- g) kompjuter sa štampačem (prema mogućnostima)
- h) digitalni foto aparat
- i) videokamera (prema mogućnostima)
- j) razglas sa pretećom opremom
- k) magnetne table
- l) flanelograf
- m) grafoskop
- n) mikroskop
- o) pozornica.

(7) Sredstva za odgojni rad (didaktička sredstva) u programima za djecu pred polazak u školu, ako nisu obuhvaćena nekim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja čine ona sredstva i oprema koja su neophodna za realizaciju programa starije odgojne grupe u vrtiću.

(8) Specijalizirani razvojni programi zahtijevaju da se za pojedinačni ili grupni program uradi specifikacija sredstava za odgojni rad, zavisno od toga gdje se taj rad organizuje i s kojim didaktičkim sredstvima i opremom raspolaže nositelj organizacije tih programa.

(9) Biblioteka mora posjedovati slijedeću literaturu :

- a) pedagoško-psihološka literatura za odgajatelje, medicinske sestre i stručne saradnike u predškolskoj ustanovi
- b) literatura koja služi kao izvor znanja u radu sa djecom
- c) stručna i popularna literatura koja se odnosi na odgoj djece
- d) stručna literatura koja se odnosi na pomoć u radu sa djecom sa posebnim potrebama
- e) knjige
- f) slikovnice
- g) enciklopedije
- h) časopisi, pamfleti.

(10) Obavezna opća sredstva za rad u mlađoj jasličkoj grupi su:

- a) razne vrste igračaka sa ljudskim likom i likom životinje
- b) lutke
- c) lopte
- d) predmeti za vučenje i guranje
- e) igračke za podsticaj motoričkih aktivnosti
- f) predmeti za istraživačke aktivnosti
- g) sredstva za prve simboličke igre
- h) predmeti za slaganje i kombinovanje
- i) bazeni sa mekanim lopticama za sigurnu igru
- j) plastične ograde za zaštitu od povreda.

(11) Obavezna opća sredstva za rad u starijoj jasličkoj grupi su:

- a) sredstva za poticanje motoričkih aktivnosti
- b) rekviziti za tjelesne aktivnosti
- c) konstruktivne igračke
- d) glazbeni instrumenti (kastanjete, štapići, kutija)
- e) sredstva za likovno izražavanje
- f) sredstva za pozorište lutaka
- g) raznovrsni materijali, sredstva i pribor
- h) potrošni materijal.

(12) Opća sredstva za rad u odgojnim grupama od 3 godine do polaska u školu:

- a) razni rekviziti za tjelesne aktivnosti (švedske ljestve, grede, strunjače, čunjevi...)
- b) otvorene površine - igrališta za djecu
- c) površine za praktični rad (povrtnjak, cvijetnjak)
- d) poligon sa spravama
- e) upoznavanje prirodne i društvene sredine
- f) modeli saobraćajnih sredstava
- g) igračke za razgibavanje i razvijanje spretnosti
- h) igračke za građenje i konstruisanje
- i) igračke za društvene igre

- j) pribor za istraživačke aktivnosti
- k) igračke za igru uloga
- l) saobraćajni poligoni
- m) razna sredstva za likovno izražavanje
- n) glazbeni instrumenti
- o) sredstva za opremu centara aktivnosti
- p) slikovnice
- r) specifična sredstva i pomagala za djecu sa posebnim potrebama, ako su uključena u predškolsku ustanovu
- s) razni potrošni materijal i pribor.

(13) Sredstva za igru i slobodne aktivnosti :

- a) igračke za razgibavanje i razvijanje spretnosti
- b) igračke za igru uloga
- c) igračke za građenje i konstruisanje
- d) igračke za društvene igre
- e) sredstva za opremu dječijih centara aktivnosti
- f) oprema za radno angažovanje djece.

POGLAVLJE IX.

BROJ DJECE U ODGOJNIM GRUPAMA

(1) Odgojne grupe od 6 mjeseci do 3 godine života:

optimum (min-max)

- a) odgojna grupa uzrasta 6-12 mjeseci..... 8 (6-10)
- b) odgojna grupa uzrasta 1 - 2 godine.....10 (8 -14)
- c) odgojna grupa uzrasta 2 - 3 godine.....14 (11-19)
- d) mješovita grupa (1-3 godine)..... .12 (9 -16)

(2) Odgojne grupe djece starije od 3 godine do polaska u školu:

	Djeca optimum (min-max)	Uključena djeca sa razvojnim teškoćama: optimum (min-max)
Odgojna grupa od 3-4 godine	16 (12 - 21)	- lakše teškoće 14 +1 (10+1 – 19+1) - teže teškoće 13+1 (9+1 – 18+1)
Odgojna grupa od 4-5 godina	18 (14-23)	- lakše teškoće 16+1 (12+1 – 21+1) - teže teškoće 15+1 (11+1 – 20+1)
Odgojna grupa od 5-6 godina	23 (18 - 25)	- lakše teškoće 21+1 (16+1 – 23+1) - teže teškoće 20 +1 (15+1 – 22 +1)
Mješovita grupa jaslički i vrtićki uzrast (u izuzetnim slučajevima, ako postoji potreba i uz prethodnu saglasnost Ministarstva)	10 (8 - 14)	- lakše teškoće 8+1 (6+1 – 12+1) - teže teškoće 7+1 (5+1 – 11+1)

Mješovita grupa djece od 3 godine do polaska u školu	20 (16 – 25)	- lakše teškoće 18+1 (14+1 – 23+1) - teže teškoće 17+1 (13+1 – 22 +1)
--	--------------	--

(3) U jednu odgojnu grupu može se uključiti 1 dijete s lakšim teškoćama u razvoju i tada se broj djece smanjuje za dvoje.

(4) Odredbe pedagoških standarda i normativa iz prethodnog stava primjenjuju se za onu djecu sa teškoćama u razvoju u predškolskoj ustanovi za koje nije angažiran pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent.

(5) Pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent se može angažovati kao dodatna podrška u radu odgajatelja sa djecom koja imaju teže teškoće u razvoju.

Pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent se angažuje isključivo na određeno vrijeme, maksimalno na jednu školsku godinu, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

(6) U jednu odgojnu grupu može se uključiti samo jedno dijete sa većim ili kombinovanim teškoćama u razvoju.

(7) Djeca sa lakšim teškoćama u razvoju:

- slabovidnost
- naglušost
- otežana govorna komunikacija
- promjene uzrokovane organskim čimbenicima ili psihozom
- motorička oštećenja uz samostalnost u kretanju
- djeca sa smanjenim intelektualnim sposobnostima (laka mentalna retardacija).

(8) Djeca sa težim teškoćama u razvoju:

- sljepoća
- gluhoća
- potpuni izostanak govorne komunikacije
- motorička oštećenja
- kretanje uz obaveznu pomoć druge osobe
- djeca značajno sniženih intelektualnih sposobnosti
- autizam
- djeca sa poremećajem u ponašanju i neurotskim smetnjama (agresivnost, hiper motorika, enureza, poremećaji hranjenja, i sl.).

(9) U odgojno-obrazovne grupe s redovnim programom uključuju se djeca sa posebnim potrebama na osnovu mišljenja stručnih institucija (centar za socijalni rad), mišljenja stručnih saradnika, medicinskog osoblja (pedijatar, medicinska sestra) i direktora dječijeg vrtića, a na osnovu odgovarajućih medicinskih i drugih nalaza, mišljenja i rješenja nadležnih institucija.

(10) Tim stručnjaka dječijeg vrtića, u svrhu ostvarivanja prava djeteta na uključivanje djece sa posebnim potrebama u redovne programe, donosi program uključivanja za svako dijete prilagođen njegovim sposobnostima, potrebama i interesima.

(11) Izuzetno, ovisno o uslovima rada (prvenstveno ovisno od prostornih uslova) potrebama djece roditelja, uvođenje pokusnih programa i slično, ustanova može, uz predhodnu saglasnost Ministarstva, u grupama imati i manji broj djece od minimalnog broja utvrđenog ovim standardima.

(12) Kraći i specijalizirani programi

optimum (min-max)

a) kraći program ili grupe programa za djecu istog uzrasta..... 20 (16 - 25)

b) kraći programi za djecu različitog uzrasta..... 15 (12 - 18)

(13) Organizovanje oblika rada i realizacija različitih programa predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu pripadnika nacionalnih manjina ostvaruje se na osnovu istih programa, a u skladu sa ovim standardima uz uvažavanje specifičnosti kulture odgovarajuće nacionalne manjine.

POGLAVLJE X.

BROJ I STRUČNA SPREMA STRUČNIH RADNIKA I SARADNIKA

(1) Stručni radnici (odgajatelj, medicinska sestra/tehničar)

Uslovi angažmana prema kapacitetu ustanove:

R/B	VRSTA I OBLIK ORGANIZOVANJA			
		Odgajatelj	Medicinska sestra	Asistent/volonter**
1.	JASLICE			
	Odgojna grupa od 6-12 mjeseci	1*	2*	1
	Odgojna grupa od 1-2 godine	1*	2*	1
	Odgojna grupa od 2-3 godine	1	1	1
	Mješovita odgojna grupa 1-3 godine	1	1	1
2.	VRTIĆ			
	Odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta (cjelodnevni boravak)	2	-	1
	Odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta (poludnevni boravak)	1	-	-
	Mješovita odgojna grupa vrtićkog uzrasta (cjelodnevni boravak)	2	-	1
	Mješovita odgojna	1	-	-

	grupa vrtićkog uzrasta (poludnevni boravak)			
	Mješovita grupa jaslički i vrtićki uzrast (cjelodnevni boravak)	2	-	1
	Mješovita grupa jaslički i vrtićki uzrast (poludnevni boravak)	1	-	-
3.	SPECIJALIZIRANI PROGRAMI			
	U trajanju od 20 sati nedeljno	1***	-	-
	U trajanju od 25 sati nedeljno	1***	-	
	U trajanju od 40 sati nedjeljno (produženi boravak)	2*****	-	

* 1 odgajatelj i 1 medicinska sestra ili 2 medicinske sestre.

** - asistent ili

- volonter (diplomirani student pedagoškog fakulteta), u skladu sa Zakonom o volontiranju.

*** u zavisnosti od programa mogu se angažovati nastavnici stranog jezika, likovne kulture, muzičke kulture, sporta, fizioterapeuti i dr. u zavisnosti od zadovoljavanja posebnih potreba interesa i sklonosti djece.

***** Odgajatelji angažovani u produženom boravku mogu biti finansirani isključivo iz vlastitih prihoda predškolske ustanove.

(2) Iznimno, ovisno o potrebama djece i roditelja te potrebi programa, ustanova može uz saglasnost Ministarstva imati i veći broj odgajatelja u grupi od broja utvrđenoga ovim standardom.

(3) Radna mjesta svih uposlenika sa opisom poslova i uvjetima za njihovo obavljanje utvrđuju se pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji ustanove, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

(4) Stručna sprema odgajatelja:

a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje;

b) Završeno više obrazovanje, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje.

(5) Poslovi odgajatelja u okviru radne sedmice

Broj sati

Neposredni odgojno – obrazovni rad s djecom

30

Ostali oblici odgojno-obrazovnog rada :

1. pripreme za odgojno – obrazovni rad	5
2. rad u stručnim organima i stručno usavršavanje	1
3. saradnja sa roditeljima	0,5
4. saradnja sa pedagogom, psihologom, ljekarom i ostalim stručnim saradnicima	0,5
5. rad na pedagoškoj dokumentaciji	1
6. izrada didaktičkih sredstava i inoviranje rada	1
7. društvena i kulturna djelatnost	0,5
8. ostali poslovi	0,5

Ukupno: 40 sati

(6) Poslovi odgajatelja u realizaciji kraćih i specijaliziranih programa

	Broj sati
Programi sa :	(3) (4)

Neposredni odgojno- obrazovni rad	15	20
-----------------------------------	----	----

Ostali radni zadaci

1. pripremanje za neposredni odgojno – obrazovni rad, planiranje	2	2
2. stručni sastanci sa roditeljima	1	1
3. vođenje dokumentacije i analize	0,5	0,7
4. stručno usavršavanje	1,0	1,3
5. ostali poslovi	0,5	1

Ukupno : 20 26

(7) Stručna sprema medicinska sestra/tehničar:

a) Završeno srednje obrazovanje (IV stepen)– medicinska sestra/tehničar općeg, pedijatrijskog ili akušerskog usmjerenja.

(8) Poslovi medicinske sestre/tehničara u okviru radne sedmice

	Broj sati
--	-----------

-poslovi njege i brige o djeci jasliske dobi,	33
-saradnja sa ljekarom	1
-saradnja sa roditeljima	0,5
-rad u stručnim organima i stručno usavršavanje	1
-pripremanje i vođenje dokumentacije	2
-higijena u jaslicama, pregledi djece, antropometrijska mjerenja	2
-ostalposlovi	0,5

Ukupno : 40 sati

POGLAVLJE XI.**STRUČNI SARADNICI U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI (PEDAGOG, PSIHOLOG, SOCIJALNI RADNIK, LOGOPED-AUDIOLOG, POMOĆNIK U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU/ASISTENT)**

(1) Za praćenje, analiziranje i unapređivanje odgojno-obrazovnog rada, praćenje psihofizičkog razvoja i napredovanja djece, prepoznavanje i otkrivanje nadarene djece, rad sa djecom s poteškoćama u razvoju te permanentnog vođenja pedagoške dokumentacije, predškolska ustanova može imati pedagoga.

(2) Ostali stručni saradnici koji se mogu angažovati samo uz prethodnu procjenu potrebe i na osnovu izdate saglasnosti Ministarstva su: logoped-audiolog, socijalni radnik, psiholog i pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent, a njihov opis posla se utvrđuje prilikom angažmana.

(3) Stručni saradnik iz prethodnog stava se prema procijeni može angažirati za rad u više predškolskih ustanova, uz saglasnost Ministarstva.

(4) Za realizaciju specijalizovanih razvojnih programa kao stručni saradnici u predškolskoj ustanovi mogu se angažirati: profesor stranih jezika, vjeroučitelj, profesor muzičkog, likovnog i fizičkog odgoja i stručnjaci iz drugih odgojnih i zdravstvenih područja.

(5) Za poslove preventivne zdravstvene zaštite djece kao stručni saradnici se mogu angažirati: ljekar-pedijatar i stomatolog.

(6) Opis poslova stručnih saradnika za realizaciju specijalizovanih razvojnih programa i stručnih saradnika za poslove preventivne zdravstvene zaštite djece se utvrđuje prilikom angažmana.

(7) Sredstva za realizaciju specijalizovanih razvojnih programa i realizaciju poslova preventivne zdravstvene zaštite djece u cijelosti se osiguravaju iz uplata roditelja, uključujući i angažman stručnih saradnika.

(8) Uslovi angažmana prema kapacitetu ustanove:

	RADNO MJESTO	BROJ IZVRŠILACA	KAPACITET KORISNIKA/USTANOVE
1	Pedagog	1	na svakih od 7 do 14 odgojnih grupa
2	Logoped-audiolog	1	na svakih od 7 do 14 odgojnih grupa
3	Socijalni radnik	1	na svakih od 7 do 14 odgojnih grupa
4	Psiholog	1	na svakih od 7 do 14 odgojnih grupa
5	Pomoćnik u odgojno.obrazovnom procesu/asistent	1	Po djetetu sa težim razvojnim teškoćama, na osnovu rješenja Ministarstva
6	Ljekar pedijatar	0,03	Za svaku odgojnu grupu
7	Stomatolog	0,03	Za svaku odgojnu grupu

(9) Stručna sprema pedagoga:

- a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje pedagogija ili pedagogija-psihologija.

<u>(10) Poslovi stručnog saradnika (pedagoga)</u>	<u>Broj sati</u>
- analiza i praćenje odgojno – obrazovnog rada	
predlaganje mjera za poboljšanje uslova odgojno-obrazovnog rada u predškolskim ustanovama	5
- praćenje psihofizičkog razvoja i napredovanja djece	3
-prepoznavanje i otkrivanje nadarene djece,	
osmišljavanje i realizacija razvojnih zadataka za njihovo napredovanje prema sposobnostima i interesima	3
-rad sa djecom s problemima (poteškoćama) u razvoju i njihovim roditeljima na emocionalno-psihološkom jačanju obitelji, sa ciljem što kvalitetnije pomoći u odrastanju djeteta	5
-permanentno (kontinuirano) vođenje pedagoške dokumentacije i evidencije za djecu sa posebnim potrebama	2
-saradnja sa direktorom i koordinatorom u planiranju i izvođenju odgojno – obrazovnog rada	2
-pripremanje za rad i individualno stručno usavršavanje	5
-rad na profesionalnoj orijentaciji	2
-saradnja sa društvenom sredinom	
(Centar za socijalni rad, Centar za zdravstveni rad, Ministarstvo, Zavod...)	3
-vođenje pedagoško-psihološke dokumentacije za odgajatelje i medicinske sestre	2
- rad na uvođenju savremenih oblika i metoda rada	
(planiranje i realizacija sa odgajateljima) i predlaganje inovacija	3
Ukupno: 40 sati	

(11) Stručna sprema logopeda-audiologa:

- a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje logopedija-audiologija.

<u>Poslovi stručnog saradnika – logoped-audiolog</u>	<u>Broj sati</u>
Logopediska dijagnostika	1
Logopedske vježbe sa djecom	30
Instruktivni rad sa odgajateljima	1
Priprema didaktičkog materijala	1
Logopediska dokumentacija	2
Stručno usavršavanje	1,5
Učestvovanje u radu stručnih organa	1
Rad s roditeljima	1,5
Ukupno: 40 sati	

(12) Stručna sprema socijalnog radnika:

- a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje bachelor socijalnog rada.

<u>Poslovi stručnog saradnika – socijalni radnik</u>	<u>Broj sati</u>
Koncepcijsko–programski zadaci i izvještaj o radu	2

Saradnja s organima socijalne zaštite – prijem i otpust djece, svi oblici socijalne zaštite, kategorizacija, korespondencija i dr.prijedlozi mjera	11
Vođenje dokumentacije – portfolio djece, matična knjiga	1
Saradnja s roditeljima, rodbinom djece, usvojiteljima i hraniteljima	10
Rad s djecom – adaptacija, odgajatelji	4
Rad u grupi za zaštitu majke i djeteta: administrativni i organizacijski poslovi i mjere neophodne za prevazilaženje stanja socijalne potrebe	6
Saradnja na poslovima zdravstvene zaštite i obrazovanja djece	2
Rad u stručnim organima ustanove	1
Organizacija raznih vidova aktivnosti prema programu rada	0,5
Analitičko – istraživački rad	1,5
Stručno usavršavanje	1
Ukupno: 40 sati	

(13) Stručna sprema psihologa:

a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje bachelor psihologije.

Poslovi stručnog saradnika – pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu	Broj sati
Stručni rad sa djecom u grupi	6
Individualni i individualizirani rad sa djecom	9
Opservacija, ispitivanja, pregledi i sl.	4
Učešće u radu Stručnog tima	3
Kulturna i javna djelatnost	2
Instruktivni rad sa odgajateljima	5
Pripreme za rad	4,5
Vođenje dokumentacije	2
Saradnja s ustanovama	3
Stručno usavršavanje	1,5
Ukupno: 40 sati	

(14) Stručna sprema pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent:

-Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, defektolog bilo kojeg usmjerenja/edukator-rehabilitator, logoped-surdoaudiolog;

-Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje, pedagog, psiholog, pedagog-psiholog, socijalni radnik.

-Završeno više obrazovanje, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje, zvanje nastavnik-vaspitač.

-Osobe iz stava (2) i stava (3) ovog člana trebaju imati dodatno stručno osposobljavanje uz certificiranje kroz program koji realizira Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ili ga provodi druga institucija ili organizacija koja ima odobrenje Ministarstva za realizaciju osposobljavanja pomoćnika u nastavi/asistenta.

-Pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu/asistent za svoju punu radnu normu ima 70% plaće više ili visoke stručne sa kojom je uposlenik angažiran.

Poslovi stručnog saradnika – pomoćnik u odgojno-obrazovnom procesu	Broj sati
Podrška odgajatelju u radu sa djetetom sa većim razvojnim teškoćama	30
Stručno usavršavanje	2,5
Učestvovanje u radu stručnih organa	5
Rad s roditeljima	2,5
Ukupno : 40 sati	

POGLAVLJE XII.
**RUKOVODNO I ADMINISTRATIVNO – TEHNIČKO OSOBLJE
(DIREKTOR, KOORDINATOR, SEKRETAR, ADMINISTRATIVNO-
RAČUNOVODSTVENI RADNIK)**

(1) Za direktora predškolske ustanove može biti imenovano lice koje pored općih uvjeta ima i višu ili visoku školu nastavnog smjera i najmanje tri godine radnog iskustva u struci.

Poslovi direktora	Broj sati
-koncipiranje i izrada programa rada vrtića i organizovanje odgojno obrazovnog rada	8
-studijsko analitički zadaci na unapređenju odgojno obrazovnog rada	2
-planiranje, pripremanje i vođenje sjednica stručnog tijela vrtića	1
-planiranje rada stručnog, kolektivnog i individualnog usavršavanja	1
-praćenje ostvarenja programa rada vrtića i podnošenja izvješća	2
-pedagoško instruktivni rad vrtića, predavanja, uvođenje inovacija, stručni rad s pripravnicima, pripreme za rad	8
-permanentna stručna saradnja unutar kolektiva	2
-saradnja s roditeljima i planiranje roditeljskih sastanaka	1
-stručno usavršavanje	1
-vođenje pedagoške dokumentacije i evidencije o radu vrtića i ostvarenju programa rada vrtića	2
-učestvovanje u radu tijela upravljanja	5
-zastupanje i predstavljanje javne ustanove	2
-briga o materijalno finansijskim poslovima vrtića	2
-organizovanje rada i zaštite o radu stručne i tehničke službe vrtića	1
-saradnja sa društvenom sredinom i stručnim institucijama	1
-planiranje izleta i posjeta kulturno umjetničkim institucijama	1
ostali poslovi	
Ukupno: 40 sati	

(2) Stručna sprema koordinatora:

- a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje, pedagog, psiholog, pedagog-psiholog.
- b) Završeno više obrazovanje, usmjerenje predškolski odgoj i obrazovanje.

Poslovi koordinatora	Broj sati
-učestvovanje u koncipiranju, izradi i praćenju programa odgojno obrazovnog rada	8
-učestvovanje u planiranju, pripremi i vođenju sjednica stručnih organa(aktiva)	2
-sačinjava projekte inoviranja rada	1
-utvrđuje i organizira nabavku sredstava za nesmetano obavljanje odgojno obrazovnog procesa	1
-pedagoško instruktivni rad vrtića, predavanja, uvođenje inovacija, stručni rad sa pripravnicima, pripreme za rad	8
-vrši nadzor mentorskog rada	2
-permanentna stručna saradnja unutar kolektiva	2
-saradnja sa roditeljima i planiranje roditeljskih sastanaka	1
-rad na stalnom stručnom usavršavanju	1
-nadzor nad vođenjem pedagoške dokumentacije	2
-učestvovanje u radu stručnih tijela sa ravnateljem ustanove	5
-pripremanje izvješća o radu u odgojno obrazovnoj ustanovi	2
-briga o materijalno finansijskim poslovima vrtića	2
-učestvuje u organizovanju rada i zaštite o radu stručne i tehničke službe vrtića	1
-saradnja u transparentnom radu sa društvenom sredinom, lokalnom zajednicom, kao i drugim stručnim institucijama	1
-planiranje izleta i posjeta kulturno umjetničkim institucijama, kao i ostali poslovi po nalogu direktora ustanove	1
Ukupno: 40 sati	

(3) Stručna sprema sekretara-blagajnika:

a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje ekonomske ili pravne struke.

(4) Sekretar zatečen na poslovima i zadacima sekretara sa IV i VI stepenom stručne sprema sa preko 25 godina radnog iskustva ima pravo zadržati poziciju.

(5) Sekretar iz prethodnog stava s manje od 25 godina radnog iskustva obavezan je u roku od četiri godine steći kvalifikaciju u skladu s ovim pedagoškim standardima.

Poslovi sekretara-blagajnika	Broj sati
Angažman u pripremanju i održavanju sjednica organa upravljanja i stručnih organa ustanove - zapisnici, zaključci, odluke i drugo	4
Ažuriranje i čuvanje arhive i ostale dokumentacije ustanove	5
Prijave i odjave radnika i evidencija o odsustvovanju s posla	3
Evidencija djece korisnika, izdavanje potvrda	5
Poslovi organizacije zdravstvene zaštite i osiguranja djece i zaposlenika ustanove	3
Staranje o općim uvjetima za cjelovit rad ustanove (potrebe za infrastrukturnim održavanjem i slično)	2
Organiziranje i nadzor rada tehničkog i pomoćnog osoblja škole i obavljanje i drugih stručnih poslova i radnih zadataka po nalogu direktora i organa upravljanja	3
Saradnja sa stručnim službama na ostvarivanju njihovih programskih adržaja	2
Blagajnički poslovi	6
Ukupno: 40 sati	

(6) Stručna sprema knjigovode:

a) Završen prvi ciklus visokog obrazovanja ili ekvivalent, usmjerenje ekonomske struke.

(7) Knjigovođa zatečen na poslovima i zadacima knjigovode sa IV i VI stepenom stručne spreme sa preko 25 godina radnog iskustva ima pravo zadržati poziciju.

(8) Knjigovođa iz prethodnog stava s manje od 25 godina radnog iskustva obavezan je u roku od četiri godine steći kvalifikaciju u skladu s ovim pedagoškim standardima.

Poslovi knjigovode	Broj sati
-praćenje i provođenje zakona o finansijskom poslovanju, računovodstvu, knjigovodstvu i dr.	4
-vođenje dokumentacije i evidencije zasnovane na potpunom i trajnom prikupljanju podataka o svim nastalim stanjima koja prikazuju sliku cjelokupnog poslovanja predškolske ustanove	5
-blagovremeno i na propisan način sastavljanje dokumenata kojima se vjerodostojno i količinski iskazuje cjelokupno poslovanje ustanove u skladu sa propisima	6
-dostava odgovarajućih podataka mjerodavnim tijelima i evidencija vezana za obračun plaća i ličnih primanja uposlenika i obračun doprinosa po tim osnovima	8
-obavljanje i drugih računovodstvenih-financijskih poslova, isplata plaća i dr.naknada	4
-priprema materijala i izvještaja za mjerodavna tijela koji se odnose na računovodstveno-financijsko poslovanje	4
-evidencija o blagajničkom poslovanju	4
-ostali poslovi	3
Ukupno: 40 sati	

(9) Uslovi angažmana prema kapacitetu ustanove:

	RADNO MJESTO	BROJ IZVRŠILACA	KAPACITET KORISNIKA/USTANOVE
1	Direktor	1	Po ustanovi
2	Koordinator	1	Na 10 odgojnih grupa ili ukoliko ustanova ima više objekata
3	Sekretar-blagajnik	1	Po ustanovi
4	Knjigovođa	0,25	Po ustanovi

POGLAVLJE XIII.

POMOĆNO I TEHNIČKO OSOBLJE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA (EKONOM, DOMAR, KUJAR, SERVIRKA, SPREMAČICA, VEŠERICA)

(1) Poslovi ekonomata, skladištenja i prijevoza hrane, prehrambenih proizvoda, rublja, vođenje skladišne kartoteke).

(2) Stručna sprema ekonomata:

a) Završeno srednje obrazovanje (IV stepen) – ekonomskog ili tehničkog usmjerenja.

(3) Poslovi domara (održavanje objekta, uređenje unutrašnjih i vanjskih prostora, obavljanje jednostavnih popravki, loženje i održavanje postrojenja*, održavanje vozila).

(4) Stručna sprema domara:

a) Završeno srednje obrazovanje (III i IV stepen) - građevinskog, mašinskog, elektro ili drvoprerađivačkog usmjerenja.

* U ustanovama koje se zagrijavaju sistemom centralnog grijanja, zbog obavljanja poslova vezanih za sistem centralnog grijanja, potreban je certifikat o osposobljenosti za obavljanje poslova rukovaoca centralnog grijanja.

(5) Poslovi kuhara (pripremanje hrane, održavanje radnog prostora kuhinje)

(6) Stručna sprema kuhara:

a) Završeno srednje obrazovanje (III stepen) – usmjerenje kuhar.

(7) Poslovi servirke (serviranje i distribucija hrane, pomoćni poslovi u kuhinji)

(8) Stručna sprema servirke:

a) Završeno srednje obrazovanje (III stepen) – usmjerenje kuhar.

(9) Poslovi spremačice (održavanje čistoće unutrašnjeg i vanjskog prostora ustanove, dnevno raspremanje ležaljki, raspremanje opreme i didaktičkih sredstava).

(10) Stručna sprema spremačice:

a) Završeno osnovno obrazovanje (NK).

(11) Poslovi vešerice (održavanje posteljnog i kuhinjskog rublja, krojački poslovi na opremi ustanove)

(12) Stručna sprema vešerice:

a) Završeno osnovno obrazovanje (NK).

(13) Uslovi angažmana prema kapacitetu ustanove:

	RADNO MJESTO	BROJ IZVRŠILACA	KAPACITET KORISNIKA/USTANOVE
1	Ekonom	1	Na 14 grupa
2	Domar	1	Po objektu ustanove
3	Kuhar	1	Na svakih 50 djece, maksimalno 3 izvršioca po ustanovi
4	Servirka	1	Na svakih 50 djece, maksimalno 5 izvršioca po ustanovi
5	Spremačica	1	Na 300m ² unutrašnjeg prostora
6	Vešerica	1	Na 300 djece

POGLAVLJE XIV.**MJERE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I PREHRANE DJECE U DJEČJEM VRTIĆU**

(1) Mjere zdravstvene zaštite djece predškolske dobi moraju obuhvatati sve potrebne preduslove za osiguravanje pravilnoga rasta i razvoja predškolske djece u dječjem vrtiću.

(2) U cilju ostvarivanja zadataka iz prethodnoga stavka potrebno je u vrtiću osigurati:

- a. Sistemsko praćenje rasta i razvoja djece i stanja uhranjenosti,
- b. poduzimanje preventivnih mjera za smanjenje zaraznih bolesti i prevencije ozljeda
- c. provođenje organizacijskih oblika rada iz tjelesnoga i zdravstvenoga odgojnog područja (program kretanja). Za ove djelatnosti potrebno je osigurati 1/4 vremena boravka djeteta u vrtiću.

(3) Prehranu djece u vrtiću reguliše pravilnik-normativ o ishrani djece u vrtiću.

(4) O primjeni pravilnika o ishrani, vrsti i sastavu obroka i planiranju prehrane brine se zdravstveni radnik.

(5) Za vrijeme 10-satnoga boravka djeteta u vrtiću treba osigurati 2/3 energetske potrebe, a doručak mora sadržavati mliječni obrok ili odgovarajuću zamjenu.

(6) Higijensko-sanitarne uslove prehrane nadzire nadležna higijensko-epidemiološka služba, dok stanje uhranjenosti djece nadzire zdravstveni radnik.

(7) U dječjem vrtiću koji ostvaruje redovne i posebne programe, s obzirom na trajanje programa, djeci se svakoga dana osigurava sljedeći broj obroka:

• za 4-satni program	1 obrok
• za 5-satni i 6-satni program	2 obroka
• za 7-satni i 8-satni program	3 obroka
• preko 10 sati programa	4 obroka.

(8) Prehrana djece u dječjim vrtićima planira se i provodi prema važećem prehrambenom standardu, odnosno prema preporučenim dnevnim količinama energije i prehrambenih tvari za djecu predškolske dobi koje donosi nadležno tijelo. Voće i pitka voda moraju biti dostupni djetetu u prostorima dnevnoga boravka u dječjem vrtiću tokom cijeloga dana.

POGLAVLJE XV.**HIGIJENSKO-TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PROSTORE U DJEČJEM VRTIĆU**

(1) Za stvaranje primjerenih uslova rada u dječjem vrtiću potrebno je zadovoljiti higijensko-tehničke zahtjeve koji se odnose na: osvijetljenost, sunčevu svjetlost, prozračivanje, toplinsku zaštitu, zaštitu od buke i akustiku, grijanje i hlađenje, napajanje vodom, odvodnju otpadnih voda, električne instalacije, zaštitu od požara i zaštitu od provale.

- (2) Prirodna je osvijetljenost najznačajniji psihološki i fiziološki faktor za radne uslove u dječjem vrtiću te je nužno osigurati primjerenu kvalitetu i jačinu osvijetljenosti.
- (3) Kvaliteta prirodnoga svjetla u sobi dnevnoga boravka određuje se orijentacijom sobe dnevnoga boravka i tehničkim sredstvima za raspršenje dnevnoga svjetla.
- (4) Sobe dnevnoga boravka trebaju biti optimalno osunčane zbog baktericidnoga djelovanja.
- (5) Zaštita od direktnoga prodiranja sunčevih zraka, kojom se sprječava pretjerano zagrijavanje, mora biti takva da ne smanjuje stvarnu površinu prozora. U sobama dnevnoga boravka treba osigurati mogućnost zamračenja.
- (6) Sobe dnevnoga boravka trebaju imati optimalno sunčeve svjetlosti zbog baktericidnoga djelovanja, a treba im osigurati zamračenje.
- (7) Zaštita od izravnoga prodiranja sunčevih zraka, kojom se sprječava pretjerano zagrijavanje, mora biti takva da ne smanjuje stvarnu površinu prozora.
- (8) Svi prostori za rad i boravak trebaju se prirodno prozračivati. U sobama dnevnoga boravka treba osigurati tri izmjene zraka na sat uz najveću brzinu strujanja zraka 0,2 m/s. U sanitarnim prostorijama za djecu, u garderobama, kuhinji i praonici treba osigurati i dodatnu ventilaciju.
- (9) U prostorijama za boravak djece treba osigurati i relativnu vlagu u zraku od 40 do 60%.
- (10) Toplinska zaštita, zaštita od buke i akustika zidnih i stropnih konstrukcija vrtića, posebno u sobi dnevnoga boravka, moraju biti prema važećim propisima i standardima. Zaštita od buke i akustika trebaju omogućavati dobru slušnost i razgovijetnost pri govoru, kao i optimalnu jeku pri slušanju glazbe.
- (11) Za grijanje i hlađenje prostora i pripremu tople vode mogu se koristiti sve vrste centralnoga sistema.
- (12) U svim prostorima za rad i boravak zrak mora biti ravnomjerno zagrijavan i to:
- u svim prostorijama za boravak djece 20 - 22°C
 - u hodnicima i višenamjenskoj dvorani 18°C.
- (13) U razdoblju visokih vanjskih temperatura u dnevnome boravku treba osigurati optimalnu temperaturu, 5°C nižu od vanjske.
- (14) Napajanje vodom ostvaruje se instalacijom vodovodne mreže sa zdravstveno ispravnom vodom za piće. Sve armature instalacija koje služe za pranje moraju biti opremljene toplom i hladnom vodom s automatskom baterijom koja osigurava temperaturu vode od 35°C.

(15) Otpadne vode odvođe se kućnom kanalizacijom koja se priključuje na komunalnu kanalizaciju ili na drugi način, prema važećim propisima i standardima.

(16) Električna instalacija mora biti zaštićena i osigurana. Treba predvidjeti instalacije za TV-prijem.

(17) Zaštita od požara provodi se upotrebom odgovarajućih građevinskih materijala, definiranjem evakuacijskih putova i izlaza, te protupožarnom opremom i signalizacijom. Zaštita od provala provodi se upotrebom alarma i videonadzora.

POGLAVLJE XVI.

UNAPREĐENJE UČESTVOVANJA PORODICE

(1) Roditelji imaju pravo na izbor predškolske ustanove u kojoj će se odgajati i obrazovati njihovo dijete. I roditelji imaju pravo i obavezu da preko svojih predstavnika u predškolskim ustanovama i tijelima i putem svojih asocijacija, u interesu svoje djece, učestvuju u odlučivanju na svim nivoima o pitanjima značajnim za rad predškolske ustanove i funkcionisanje predškolskog odgoja i obrazovanja.

(2) Program jačanja roditeljskih kompetencija ima za cilj da kroz različite oblike komunikacije roditelja djece predškolske dobi, ojača roditeljske kompetencije, omogući im put do novih saznanja o dječijem razvoju.

(3) Roditelji djece uključene u predškolsku ustanovu imaju pravo formirati vijeće roditelja, a predškolska ustanova je dužna pomoći im pri formiranju vijeća roditelja. Članove vijeća roditelja biraju roditelji. Način i procedura za osnivanje i rad vijeća roditelja utvrđuje se općim aktom predškolske ustanove.

(4) Vijeće roditelja:

- promoviše interese predškolske ustanove u lokalnoj zajednici
- predočava stavove roditelja upravnom odboru predškolske ustanove
- potiče angažovanje roditelja u radu predškolske ustanove
- informiše upravni odbor o svojim stavovima kada ocijeni potrebnim, na zahtjev upravnog odbora, o pitanjima koja se odnose na rad predškolske ustanove i kandiduje predstavnika roditelja u upravni odbor.

POGLAVLJE XVII.

PROVOĐENJE

(1) Ovi pedagoški standardi primjenjivat će se u skladu sa odobrenim budžetskim sredstvima, a organi upravljanja u javnim ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja na području Unsko-sanskog kantona dužni su prilikom primjene ovih Pedagoških standarda, za dodatno zapošljavanje pribaviti saglasnost Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta i prethodno pozitivno mišljenje Ministarstva finansija.

(2) Angažman stručnih saradnika pedagoga, psihologa, socijalnog radnika i logopeda-audiologa se odgađa do početka budžetskog finansiranja predškolskih ustanova, sem stručnih saradnika za realizaciju specijalizovanih razvojnih programa i stručnih saradnika za poslove preventivne zdravstvene zaštite djece koji se angažiraju iz uplata roditelja.

Ovom Odlukom vrše se izmjene Odluke o vrsti, osnovnim kriterijima i načinu ostvarivanja novčanih podrški u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji iz Budžeta Unsko-sanskog kantona za 2018.